

Бібліотека пригод

Р. Л. Стівенсон ОСТРІВ СКАРБІВ

Р. Л. Стівенсон

ОСТРІВ СКАРБІВ

Найкращий пригодницький роман усіх часів і народів, книга, якою зачитуються і діти, і дорослі в усьому світі. Змінюються часи й епохи, однак відважні герої Стівенсона, як і раніше, захоплюють, збуджують уяву і примушують серця читачів битися швидше.

...До рук юного Джима Гокінса потрапляє дивовижна морська мапа, яка вказує шлях до скарбів легендарного пірата — капітана Флінта. Разом із друзями Джим вирушає на шхуні «Іспаньйола» у небезпечну подорож до незалюдненого острова, на якому сховано скарби. Однак команда на судні — пірати, і очолює їх одноногий Джон Сильвер...

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-4206-7

9 786171 242067

ISBN сериї

ISBN 978-617-12-4214-2

9 786171 242142

Бібліотека пригод

Бібліотека пригод

ХАРКІВ **2018** **КЛУБ**
СІМЕЙНОГО **ДОЗВІЛЯ**

ББК 82/89
С80

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

В оформленні обкладинки використано ілюстрацію
Михайла Курдюмова

Художник *Михайло Курдюмов*

ISBN 978-617-12-4214-2 (серія)
ISBN 978-617-12-4206-7

© Книжковий Клуб
«Клуб Сімейного
Дозвілля», видан-
ня українською
мовою, 2018
© Книжковий Клуб
«Клуб Сімейного
Дозвілля», худож-
не оформлення,
2017

Ігри, в які грав Стівенсон

Коли 1883 року вийшло друком перше видання роману шотландця Роберта Стівенсона «Острів Скарбів», на першій сторінці була присвята: «Містеру Л. О.». Це була третя книга молодого й наразі не вельми успішного письменника, утім, на відміну від двох попередніх книжок, яких тепер ніхто вже й не пам'ятає, вона отримала шалений успіх у читачів та світове визнання. А критики кинулися шукати та мізкувати над тим, хто ж цей загадковий «Л. О.»?

Таємницю вдалося швидко розкрити: Ллойд Осборн був тринадцятирічним прийомним сином автора. І вітчим, і пасинок були неймовірними вигадниками та фантазерами, бувало, на підлозі вітальні вони розігравали справжні битви на морі та суходолі за участю моделей кораблів та цілих армій олов'яних солдатиків. Якось Ллойд попросив вітчима вигадати «щось цікавіше», і Стівенсон

намалював мапу острова, що обрисами нагадував дракона. Там були й пагорб Підзорної Труби, й Острів Кістяка та ще багато чого з того, що згодом читачі познаходили у відомому романі. Хлопчик захопився мапою, а тридцятирічний письменник, уважно розглядаючи вигаданий ним острів, раптом побачив, як серед намальованих пагорбів та уявних перелісків сваряться, переслідують один одного справжні живі люди — герої майбутньої книги.

Із мапою в руках Стівенсон вирушив до кабінету, і незабаром уся родина мала поважний привід зібратися ввечері у вітальні, аби послухати читання чергового розділу «Острова Скарбів», який на той час називався «Корабельний кухар». Це була надзвичайно цікава гра, бо у вигадуванні нових пригод героїв брала участь уся родина — і батько Стівенсона, морський інженер, який власне склав опис скрині Біллі Бонса, і дружина письменника, і його прийомний син.

Закінчивши писати роман, Стівенсон сказав одному приятелеві: «Якщо хлопчикам він не сподобається, це означатиме, що тепер не існує справжніх хлопчиків».

Хлопчикам сподобалося — і настільки, що «Острів Скарбів» невдовзі переклали всіма європейськими мовами, його із захопленням читали як дорослі, так і діти, а професійні моряки навіть відмовлялися вірити, що у книзі описано вигадані події, а не те, що сталося насправді. Так, це була чудова вигадка, гра, правила в якій диктував талант письменника; за цими правилами перемогу здобував той, хто мав

чуйне, добре серце, справжню відвагу й зневагу до небезпеки, болю й страху. Покоління за поколінням читачі беруть цю книгу в руки і вже ніколи з нею не розлучаються. А з настанням ери кіно роман екранізували... двадцять чотири рази.

Роберт Луїс Стівенсон народився 1850 року в Единбурзі, столиці Шотландії, у родині морського інженера, фахівця з будівництва маяків. З раннього дитинства море, морські книги, розповіді про море, мапи і лоції увійшли в життя хлопчини. Він мріяв стати капітаном, шукачем пригод, але хвороба (Стівенсон страждав на важку форму сухот) завадила йому зійти на місток корабля. Він вступив на юридичний факультет Единбурзького університету, ще в студентські роки почав писати й друкувати оповідання та повісті й врешті-решт став не юристом, а письменником. Його перу, окрім «Острова Скарбів», визнаного класичним зразком пригодницького жанру, належать такі відомі історико-пригодницькі романи, як «Чорна стріла» (1888), «Власник Баллантре» (1889), «Катріона» (1893) і кілька збірок новел, серед яких ще один, всесвітньо відомий твір Стівенсона — «Дивна пригода лікаря Джекіла і містера Гайда» (1886).

Нічого дивного, що Ллойд Осборн, якому «Острів Скарбів» завдячує своєю появою, за прикладом прийомного батька теж став письменником. У співавторстві з вітчимою він створив видатні романи «Несовітений вантаж» (1889) і «Розбиті корабельники» (1892), присвячені життю британців кінця дев'ятого століття.

Робертіві Стівенсону таки судилося вирушити в далекі мандри. Стан його здоров'я різко погіршився, і лікарі порадили йому змінити вологий і прохолодний клімат Шотландії на сухі субтропіки. Звісно, він обрав не Середземномор'я, а один з найвіддаленіших куточків світу — архіпелаг Самоа, розташований у південній частині Тихого океану. У 1890 році разом із родиною Стівенсон оселився на острові Уполу, однак через чотири роки, сорока чотирьохрічний письменник помер, так і не закінчивши свій останній роман «Вір Гермістон», який обіцяв стати ще одним шедевром автора.

Роберт Луїс Стівенсон похований на високому пагорбі острова Уполу. Щодня туди приїздять тисячі туристів і шанувальників його творчості з усього світу. З пагорба на десятки миль розлягається океанський обшир, який усе життя, наче магніт, притягував уяву письменника, а на надгробному камені — рядки з вірша «Реквієм», написаного Стівенсоном ще в молоді літа:

Тут мати він хотів свій дім,
Сюди з довгих мандрів вертався моряк
І мисливець із лісистих пагорбів.

ЧАСТИНА ПЕРША

Старий пірат

Розділ I

Старий морський вовк у готелі «Адмірал Бенбов»

Сквайр Трелоні, лікар Лівсі та інші джентльмени неодноразово просили мене, аби я в деталях, від початку до кінця переказав історію про Острів Скарбів, нічого не приховуючи, окрім місцезнаходження острова, та й то лише тому, що звідти ще не вивезли частину скарбу. Зваживши на їхнє наполегливе прохання, я вирішив узяти до рук перо нині, 17... року, аби поринути в ті часи, коли мій батько тримав готель «Адмірал Бенбов», а старий моряк зі шрамом на щоці зненацька постав на порозі нашого закладу.

Я бачу його перед собою так виразно, наче це трапилось лише вчора. Важко ступаючи, він наблизився до дверей готелю. Позаду пхали ручний візок зі

скринєю. То був високий здоровань із засмаглим, наче смажений горіх, обличчям. Просмолена кіска сторчма стояла над комірцем його брудного синього каптана. На шкарубких, у саднах руках темніли брудні поламані нігті. Поперек щоки тягнувся синьо-багровий рубець від удару шаблі. Пам'ятаю, як він озирнувся на бухту, насвистуючи щось собі під ніс, і раптом загорлав стару моряцьку пісню, яку згодом ми не раз чули від нього:

П'ятнадцятеро чолов'яг на скриню мерця,
Йо-хо-хо, та ще й пляшка рому!

Співав він високим, хрипким, надтріснутим голо-
сом, як ото шпиль деренчить на вітрі.

Він постукав у двері наконечником ціпка, схожим на ганшпуг, і досить брутально зажадав від батька склянку рому. Коли ром подали, він повільно смакував його з виглядом знавця, час від часу зиркаючи то на бухту, то на нашу вивіску.

— Нічогенька бухточка, — пробурмотів він на-
решті. — І непогане місце для таверни. А чи багато
тут люду, господарю?

Батько відповів, що, на жаль, зовсім небагато.

— Пречудово, — зрадів моряк. — Гарне місце,
щоб причалити. Гей, хлопче, ану сюди! — гукнув
він чолов'ягу, що притягнув візок. — Під'їдь-но
ближче й допоможи мені затягти скриню. Я тут
зупинюсь ненадовго. Я людина лагідна, — вів він
далі. — Ром, свиняча грудинка, яйця — оце все, що
мені треба, та ще оця скеля на дачу, щоб стежити
за суднами, що тут проходять. Як мене звати? Не-

має значення, ви можете називати мене капітаном. О, я знаю, що вам потрібно. Ось! — І він швиргонув на поріг три чи чотири золоті монети, а потім додав гордовито, наче справжній командор:

— Скажете, коли треба буде доплатити.

І справді, попри таку собі одіж та грубі манери, він мало чим нагадував простого матроса, скоріше його можна було назвати штурманом або шкіпером, що звик командувати й роздавати потиличники.

Чоловік, який привіз скриню на візку, розповів, що моряк прибув сьогодні вранці з поштовим диліжансом до «Готелю короля Георга», розпитавши там, чи є готелі ближче до моря. Почувши гарні відгуки про наш готель і дізнавшись, що той стоїть у віддаленому місці, він обрав його саме з тієї причини. Оце і все, що ми довідалися про свого постояльца.

Зазвичай він був небалакучий. Цілий день тинявся з підзорною трубою берегом бухти або серед скель, щовечора сидів у кутку їдальні й цмолив ром із водою. Здебільшого він навіть не відповідав, коли з ним починали розмову, лише люто зиркав та сопів, наче фагот. Невдовзі й ми, і наші відвідувачі перестали звертати на нього увагу й дали йому спокій. Щодня, повертаючись із прогулянки, він обов'язково запитував, чи не проходив дорогою який-небудь моряк. Спочатку ми думали, що він питає так тому, бо шукає собі товариша по чарці, але невдовзі зрозуміли, що він панічно уникає моряків. Якщо якийсь моряк берегом прямував до Бристоля й завертав до готелю «Адмірал Бенбов», капітан спершу мусив роздивитись його з-за порт'єри й лише після цього заходив

до їдальні, але завжди в присутності такого відвідувача був німий наче риба. Поведінка капітана не оминула моєї уваги, навіть більше — я у певний спосіб став його спільником у тих пересторогах.

Якось він відвів мене вбік і пообіцяв давати першого числа кожного місяця по чотири пенси сріблом, якщо я буду «дивитись в два ока, чи не з'явився тут моряк на одній нозі», і повідомлю йому негайно, тільки-но побачу таку людину. Не раз було й таке: першого числа я приходив до нього по гроші, а він тільки сопів носом і спопеляв мене лютим поглядом. Утім, зазвичай під кінець тижня він, пересердившись, виплачував мені мої чотири пенси і знову наказував «не прогавити моряка на одній нозі».

Годі й уявити, як цей загадковий моряк мордував мене у жахливих снах. Уночі під час шторму, коли вітер термосив увесь будинок і прибій ревів, розбиваючись об скелі, він приходив до мене у найвигадливіших формах, у найхімерніших диявольських втіленнях. То з ногою, відрізаною лише по коліно, то з ногою, відрізаною по саме стегно, то у вигляді страхіття на одній нозі, що стирчала посеред тулуба. Та найжахливішим кошмаром було бачити, як він женеться за мною, перестрибуючи через загорожі й канали. Хай там що, але ті чотири пенси щомісяця таки дорого мені обходилися.

Однак, хоча в мене волосся їжилось від однієї лише думки про одноногого моряка, самого капітана я боявся менше, ніж інші. Бувало, ввечері він випивав рому з водою більше, ніж могла витримати його голова, а відтак зчиняв гвалт і горланив свої кляті дикі

старовинні моряцькі пісні, не звертаючи уваги на присутніх. Часом він жадав, щоб усі пили разом із ним, і змушував переляканих відвідувачів слухати його розповіді чи підспівувати йому хором. І тоді стіни нашого будинку здригалися від «Йо-хо-хо, та ще й пляшка рому», бо відвідувачі, побоюючись за власне життя, приєднувалися до хору й дерли горлянки, наче недорізані, щоб тільки не прогнівити його. У своїх нападах шалу капітан був невгамовним. Він то гепав кулаком по столу, вимагаючи тиші, то скаженів, якщо його про щось питали, то, навпаки, лютішав, коли в нього не питали нічого, вбачаючи в цьому неухважність слухачів до його оповіді. Він не дозволяв нікому йти з готелю, допоки сам не напивався до нестями, а тоді йшов хитаючись спати.

Та особливо лякали відвідувачів його розповіді. Це були дійсно страшні оповідки про вішальників, про шибайголов-відчайдухів, про шторми на морі, про пустелі, про розбої біля берегів іспанських володінь. Із його слів виглядало, буцімто він провів життя серед затятих негідників, які тільки коли-небудь плавали у морі. А грубі слівця, якими обов'язково приправляв свої розповіді капітан, лякали постояльців не менше, ніж описані ним лиходійства.

Мій батько весь час говорив, що наш готель невдовзі збанкрутує, бо відвідувачі перестануть до нас ходити, аби не терпіти потім знущання і не тремтіти від страху дорогою додому. Утім, думаю, перебування в готелі капітана все ж приносило нам вигоду. Дійсно, відвідувачі спочатку лякалися, але потім із насолодою згадували ті страшні оповідки. Це при-

ємно збадьорювало нудну сільську повсякденність. Серед молоді знайшлись навіть шанувальники капітана, які називали його «справжнісіньким морським вовком» та іншими подібними прізвиськами, кажучи, ніби він один із тих людей, що зробили Англію грозою морів.

І все ж в одному капітан, безперечно, міг стати причиною нашого розорення. Він жив у нас тиждень за тижнем, місяць за місяцем. Ті гроші, що колись дав, він давно прожив, а мій батько не міг ніяк наполягти на оплаті за проживання. Як тільки батько натякав про це, капітан люто сопів, і бідолашний татусь перелякано тікав із кімнати. Я бачив, як, отримавши відкоша, батько заламував руки, і певен, що пережиті ним хвилювання й побоювання значною мірою пришвидшили його передчасну смерть.

За весь час перебування у нас капітан жодного разу не купив щось з одежі, хіба що пару панчіх у рознощика. Криси його капелюха з одного боку обвисли, він так і залишив їх, хоча при сильному вітрі це додавало незручностей. Пам'ятаю, як він самотужки латав нагорі у своїй кімнаті каптан, що вже перетворився на пригорщу дірок. Він ні з ким не листувався, не отримував листів, ні з ким не розмовляв, окрім сусідів за столом, та й то, коли був збіса п'яний. І ніхто з нас жодного разу не бачив, щоб він відчиняв свою скриню.

Лише раз йому добряче дали одкоша, правда, вже під кінець, незадовго до смерті мого батька. Лікар Лівсі завітав до нас якось досить пізно пополудні, оглянув свого пацієнта, пообідав на запрошення

моєї матері й пішов униз, до вітальні, викурити люльку, чекаючи, поки йому подадуть коня, якого довелося залишити в селі, бо при нашому старому готелі не було стійла.

Я йшов за ним слідом і пам'ятаю, як впала мені в око різниця між занехаяними сільськими п'яницями та стриманим життєрадісним і приязним лікарем із жвавими чорними очима у перуці, обсипаній білосніжною пудрою. Та особливо різким був контраст між лікарем та нашим брудним постояльцем, який сидів, розвалившись за столом, і попивав ром. Раптом капітан хрипким оглушливим голосом загорлав свою улюблену пісню:

П'ятнадцятеро чолов'яг на скриню мерця,
Йо-хо-хо, та ще й пляшка рому!
Пий! І диявол тебе доведе до кінця,
Йо-хо-хо, та ще й пляшка рому!

Спочатку я гадав, що «скриня мерця» і є та скриня, що стояла в капітановій кімнаті, і в моїх страшних снах він нерідко приходив до мене разом із одноногим моряком. Але потім ми так звикли до цієї пісні, що вже не звертали на неї уваги. Цього вечора вона стала новиною лише для лікаря і, як я помітив, приємного враження на нього не справила. Він сердито подивився на капітана, потім завів розмову зі старим садівником Тейлором про новий спосіб лікування ревматизму. А капітан тим часом розпалився від власного співу й раптом як гепне кулаком по столу, що означало, як ми всі вже знали, — тиша! Усі одразу ж замовкли, лише лікар Лівсі й далі добродушно та

весело говорив, пихкаючи люлькою. Капітан грізно подивився на нього, вдарив кулаком по столу ще раз, потім подивився ще суворіше і вилаявся:

— Гей ви там, на нижній палубі, тихіше!

— Ви до мене звертаєтесь, сер? — спитав лікар. Грубіян відповів ствердно і знову вилаявся.

— У такому разі, сер, — спокійно мовив лікар, — можу сказати вам лише одне: якщо ви й далі пити мете ром, то вже незабаром звільните світ від одного з найбільших мерзотників.

Капітан страх як розлютився. Зірвався на ноги, вихопив свій складаний матроський ніж і ну розмахувати ним, погрожуючи пришпилити лікаря до стіни. Але той сидів абсолютно спокійно. Трохи повернувшись до капітана, він сказав рівним і рішучим голосом, однак так голосно, щоб усі відвідувачі могли розчути:

— Якщо ви негайно не сховаєте ножа назад до кишені, то, присягаюся, вам доведеться мати справу із судом.

Погляди їхні схрестилися, наче шпаги у двобої. Раптом капітан здався, сховав ніж і сів на своє місце за столом, наче побитий собака.

— А тепер, сер, — вів далі лікар, — мушу вас попередити. Коли вже я дізнався, що в моєму оточенні з'явився такий собі молодчага, то будьте певні, я не спущу з вас очей. Я ж не тільки лікар, а ще й посадова особа, а тому, коли буде на вас бодай одна скарга — хай навіть за грубість, схожу на ту, що нині, — я зможу посприяти вашому виселенню звідця. Затямте собі.

Лікареві Лівсі подали коня, і він поїхав геть. А капітан принишк і тепер поводився вже не так задержувато.

Розділ II

Загадкова поява і зникнення Чорного Пса

Невдовзі завдяки одній загадковій події ми позбулися нарешті капітана, однак не його спадку, як ви самі побачите далі. Була дуже сувора зима із сильними тривалими морозами та штормами. Стало зрозуміло, що мій нещасний батько не доживе до весни. Він дуже підупав, тому господарювати в готелі доводилося нам із матір'ю.

Ми були такі заклопотані, що майже не звертали уваги на нашого неприємного пожильця.

Сталося це рано-вранці, у січні. Було дуже холодно, і прибережні кручі видавалися сивими від інею, що танув на очах, стікаючи струмочками. Сонце щойно зійшло над вершечками пагорбів й осяяло море. Капітан прокинувся раніше, аніж завжди, і попрямував до бухти. Кортик теліпався у нього на боці під широкими полами старого синього каптана; під пахвою він тримав мідну підзорну трубу. Зсунувши капелюха на потилицю, він широкими кроками міряв відстань до берега, і з його рота від важкого подиху раз у раз клубочилася біла хмарка. Я чув, як він сердито вилаявся, зникаючи за великою кручею, пригадавши, напевне, свою нещодавню сутичку з лікарем Лівсі.

Мати була нагорі, біля батька, а я збирав сніданок на стіл до повернення капітана. Раптом двері розчахнулися і до їдальні увійшов незнайомець. На вигляд він видався мені блідим і хворобливим, на його лівій руці бракувало двох пальців. І хоч за поясом у нього стримів кортик, вигляд він мав зовсім не войовничий. І вдень, і ввечері я дивився у два ока за всіма моряками як на одній, так і на двох ногах, і пам'ятаю, що прибулець трохи збентежив мене. У ньому мало що було від моряка, але я відчував напевне, що він — моряк.

Я поцікавився, що він шукає, а він сказав, що хотів би випити рому. Не встиг я принести ром, як він вже сидів за столом і знаком просив підійти ближче. Я завмер із рушником у руці.

— Підходь ближче, друже, — мовив він, — підходь ближче.

Я підійшов ближче.

— Цей стіл накрили для штурмана Біллі? — спитав він мене і підморгнув.

Я відповів, що не знаю ніякого штурмана Біллі, і що цей стіл накрито для однієї особи, яка мешкає в нашому готелі, і цю людину ми називаємо капітаном.

— Чудово, — промовив він, — штурман Біллі може називати себе капітаном, це справи не міняє. У нього шрам на щоці, а ще він дуже приятний, особливо, коли перехилить чарчину. Отакий він, штурман Біллі. Ну гаразд, визнаймо, що у вашого капітана є шрам на одній щоці, скажімо, якщо ваша

ласка, на правій. Чи не так? Моя правда. Отже, штурман Біллі перебуває в цьому будинку?

Я відповів, що капітан пішов прогулятися.

— А куди він пішов, друже? Якою дорогою?

Коли я вказав на берег і розповів, якою дорогою і коли повернеться капітан, а також відповів ще на кілька питань, незнайомиць вигукнув:

— Чудово, штурмана Біллі мій візит потішить не менше за питво!

Утім, вираз на його обличчі при тих словах був аж ніяк не приязним, і я мав підстави вважати, що незнайомиць помилявся, навіть якщо уявити, ніби він казав те саме, що думав. Але я вирішив, що це мене не обходить, та й не знав власне, як тут правильно вчинити.

Незнайомиць уважно стежив за входом і час від часу визирав із кутка, наче кішка, що підстерігає мишу. Я хотів було вийти на дорогу, але він одразу ж покликав мене назад. Я збирався було не послухати, але він так розлютився і загорлав на мене, що я, злякавшись, відскочив назад. А тільки-но я повернувся, він знову заговорив зі мною як раніше — не то улесливо, не то з презирством, поплескав мене по плечу і сказав, що я йому сподобався.

— У мене є син, схожий на тебе, наче викапаний. Він — моя радість і гордість. Але найголовніше для юнаків — дисципліна, друже, дисципліна. От якби тобі випало поплавати з Біллі, мені не довелось би гукати тебе двічі. Біллі ніколи не повторював двічі, та й інші, хто з ним плавав... а ось, мабуть, і сам

старий штурман Біллі, з підзornoю трубою під пахвою. Ходімо до кімнати, друже, сховаємося за дверима, щоб зробити йому сюрприз. Ото старий зрадіє...

Ми повернулися до їдальні, і незнайомиць сховався разом зі мною в кутку за розчакнутими дверима. Я трохи ніяковів і добряче настрахався, а до того ж незнайомиць, як я помітив, теж, вочевидь, перелякався. Він хапався за держак кортика, висмикуючи лезо з піхов. Увесь час, поки ми стояли за дверима, він судомно ковтав слину, ніби в нього щось застрягло в горлянці. Нарешті до кімнати ввалився капітан і, грюкнувши дверима, не роздивляючись навсібіч, рушив до столу, де було приготовано для нього сніданок.

— Біллі! — озвався до нього незнайомиць, намагаючись, як мені здалося, надати своєму голосу більше сміливості та рішучості.

Капітан швидко обернувся й опинився ніс у ніс з нами. З його обличчя миттю злетіла коричнева засмага, навіть ніс набув синюватого відтінку. Він скидався на людину, що побачила перед собою примару або самого диявола, або щось ще страшніше, якщо на світі існує ще щось страшніше. Бігме, тієї хвилини мені навіть стало шкода його, так він одразу постарів і змарнів.

— Йди-но сюди, Біллі! — гукав далі незнайомиць. — Невже ти не впізнав мене? Не пригадуєш свого старого товариша?

Із грудей капітана вирвався глибокий зойк.

— Чорний Пес! — прохрипів він.

— Звісно, а хто ж іще? — відповів незнайомиць, напевне, реакція капітана додала йому впевненості. — Чорний Пес прийшов провідати свого старого штурмана до готелю «Адмірал Бенбов». Ех, Біллі, Біллі, скільки води сплигло відтоді, як я позбувся своїх двох кігтів! — І після цих слів він показав по-нівечену руку.

— Отже, тобі вдалося натрапити на слід і відшука-ти мене, — пробурчав капітан. — Ну добре! Ось я перед тобою! Кажу, чого прийшов і що тобі потрібно.

— Впізнаю тебе, Біллі! — відповів Чорний Пес. — Утім, твоя правда. Я хочу, щоб цей хлопчина подав мені склянку рому. Ми сядемо, якщо твоя ласка, тут і поговоримо щиро й по-приятельськи, як двоє давніх товаришів.

Коли я приніс ром, вони вже сиділи один навпроти одного за столом, накритим для капітана. Чорний Пес сидів ближче до дверей, трохи боком, щоб, як мені здалося, було зручніше спостерігати за своїм давнім товаришем і в разі чого чкурнути. Він наказав мені йти геть і лишив двері відчиненими навстіж.

— Щоб ніхто не підглядав у замкову шпарину, — пояснив він мені.

Я залишив їх удвох і повернувся до стійки.

Досить довгий час, попри всі мої зусилля, я нічого не міг розчути. Спершу вони розмовляли пошепки, потім розмова зробилася гучнішою й до мене долинали окремі слова, здебільшого капітанова лайка.

— Ні, ні й ні! І годі говорити про це! — заволав він. І потім ще: — Коли вже справа дійде до зашморгу, то нехай у ньому теліпаються усі, кажу я.

Раптом почувлася люта лайка — і гуркіт. Стіл і стільці грюкнули об підлогу, дзенькнули клинки, і пролунав чийсь стогін. Потому я побачив Чорного Пса, що рятувався втечею від капітана. Обидва вони тримали видобуті з піхов кортики, а в Чорного Пса з лівого плеча текла кров. Саме біля вхідних дверей капітан замахнувся на нього кортиком і, мабуть, розтяв би його навпіл, коли б не завадила наша велика вивіска. Ви можете і нині побачити на ній вищерблення в нижньому куті.

Цим ударом закінчилася бійка.

Вискочивши на дорогу, Чорний Пес, незважаючи на поранення, дременував так швидко, що за хвилину вже був за пагорбом. А капітан стояв і дивився, наче заціпенів, на вивіску. Потім він провів кілька разів долонею по очах і повернувся до кімнати.

— Джиме, — наказав він, — рому!

Він трохи похитнувся при цих словах і сперся однією рукою об стіну.

— Ви поранені? — спитав я.

— Рому! — повторив він. — Мені треба забиратися звідси! Рому! Рому!

Я побіг за ромом, але мене так приголомшив цей випадок, що я розбив склянку і пролив ром. У їдальні щось гримнуло — наче впало щось важке. Я побіг туди і побачив капітана, що випростався на весь свій величезний зріст на підлозі. Тієї ж миті згори прибігла моя мати, налякана галасом і бійкою. Удвох ми підвели капітанову голову. Він дихав гучно і важко. Очі його були заплющені, а обличчя розпашіло.

— Боже ж мій, Господи! — бідкалася мати. —
Що ж за прокляття нависло над нашою оселею.
І бідний батько твій лежить геть хворий.

Ми й гадки не мали, як допомогти капітанові,
і були впевнені, що він отримав смертельну рану
в бійці з незнайомцем. Я приніс рому і спробував
влити йому до рота, але зуби його були міцно зці-
плені й щелепи стиснуті, наче залізні.

На наше щастя, у дверях з'явився лікар Лівсі, що
саме прибув оглянути мого батька.

— Лікарю! — звернулися ми до нього. — Кажіть,
що робити? Куди його поранили?

— Поранили? — перепитав лікар. — Де там, він
поранений не більше за нас із вами. Грець його по-
бив, а я ж попереджав! Тепер, місіс Гокінс, йдіть-но
нагору до свого чоловіка, і нічого не розповідайте
йому про те, що трапилось. А я зроблю все необхід-
не, щоб урятувати нікому не потрібне життя цього
поганця. Хай Джим принесе мені мидницю.

Коли я приніс мидницю, лікар уже засукав один
капітанів рукав й оголив його величезну жилаву
руку, рясно вкриту татуюваннями. Написи: «Хай
щастить», «Попутного вітру», «Хай здійсниться
бажання Біллі Бонса», — були виведені дуже чітко
і красиво на руці вище ліктя, а над ними біля плеча
красувалося намальоване, як на мене дуже виразно,
зображення шибениці з вішалником, що метляеться
в зашморгу.

— Пророчий малюнок, — пробуркотів лікар,
тицьнувши пальцем у зображення шибениці. —
А тепер, містере Біллі Бонс, якщо і справді так вас

звуть-величають, подивимось, якого кольору ваша кров. Ти не боїшся крові, Джиме? — звернувся він до мене.

— Ні, сер, — відповів я.

— Чудово. Тоді тримай мидницю.

Він узяв ланцет і розітнув вену. Довелося випустити чимало крові, перш ніж капітан розплющив очі й обвів кімнату тьмяним поглядом. Спочатку він упізнав лікаря і насупився, потім побачив мене й трохи заспокоївся. Раптом його обличчя знову налилося кров'ю і він спробував підвестися з криком:

— Де Чорний Пес?

— Тут немає ніякого Чорного Пса, — відповів лікар, — тільки з вами трапилося лихо. Ви пили дуже багато рому, і вас грець побив, про що я попереджав. І мені всупереч моїй волі довелося допомагати вам вибиратися з могили. А тепер, містере Бонс...

— Мене звать не Бонс, — урвав його капітан.

— Байдуже, — відповів лікар. — Це ім'я одного морського розбійника, якого я знаю, і я називаю вас так для зручності. Ось що я маю вам сказати: одна склянка рому не зашкодить вам, але якщо ви вип'єте одну, за нею піде друга, а далі третя. Присягаюсь, якщо ви не припините пити, то помрете. Розумієте? Помрете і підете в приготовану для вас місцинку на тому світі, про яку мовиться в Біблії. А тепер спробуйте підвестися. Я допоможу вам дістатися до ліжка.

Ми насилу дотягли капітана нагору й вклали в ліжку. Голова його знесилено впала на подушку, начебто він знепритомнів.

— Отож запам'ятайте гарненько, — сказав йому лікар. — Я кажу вам щиро й відверто: ром для вас — це смерть.

Із цими словами він узяв мене попід руку і рушив до мого батька.

— Це пусте, — завважив він, зачинивши за нами двері. — Я випустив із нього чимало крові, тож десь із тиждень він спокійненько пролежить у ліжку. Це краще для нього і для вас. Але другий грець може скінчитися для нього смертю.

Розділ III

Чорна мітка

Перед полуднем я приніс капітану прохолодне питво та ліки. Він лежав нерухомо в тій же позі, в якій ми його залишили, тільки трохи вище, і видавався слабким і водночас збудженим.

— Джиме, — мовив він. — Тільки ти тут славний хлопчина. Я завжди добре ставився до тебе і давав щомісяця по чотири пенси сріблом. Ти бачиш, дорогенький, як мені гидко. Ніхто про мене не дбає. Будь ласка, Джиме, принеси мені кухлик рому. Добре, милий друже?

— Лікар... — почав був я.

Але він злостиво, хоч і слабким голосом, взявся лаяти лікаря.

— Усі лікарі — телепні! — заявив він. — Багато він знає про моряків, аякже! Я бував у таких місцях, де спека, як у котлі з гарячою смолою, де люди мруть,

наче мухи, від корчів, де земля, наче море, хилитається від землетрусів. Чи багато знає ваш лікар про такі країни? І я лишився живим тільки завдяки рому: він замінив мені і їжу, і питво, і дружину, і дітей. Якщо я зараз не ковтну рому, то перетворююсь на старе, негодяще судно, викинуте на берег. Моя кров тоді впаде на тебе, Джиме, і на цього бовдура, лікаря. — Він знову обклав лікаря чортами, а потім благально мовив: — Подивись, Джиме, як тремтять мої пальці. Я не можу стиснути їх у кулак. Я ж не випив і краплі рому за весь день. Кажу тобі, цей лікар — йолоп! Якщо я не вип'ю рому, Джиме, то мені ввижатимуться страхіття, мені вже привиділося дещо. Я бачив старого Флінта он там, у кутку, бачив чітко, як живого. Якщо я ще раз побачу всі ці жахіття, то на мене чекають каїнові муки. Лікар сам казав, що одна склянка рому не зашкодить мені. Я дам тобі золоту гінею, Джиме, тільки за один кухлик рому.

Він вимагав усе наполегливіше, і я перелякався, щоб його голосу не почув мій батько, якому ставало дедалі гірше, тому він потребував спокою. До того ж мене заспокоїли слова лікаря, про які нагадав капітан, й образила згадка про гроші.

— Мені ваші гроші не потрібні, — відповів я. — Заплатіть лише те, що ви винні моему батькові. Я принесу вам склянку рому, але тільки одну, не більше.

Я приніс рому, і капітан видудлив його.

— Ого! — гукнув він. — Тепер мені стало краще, значно краще! Чи не казав лікар, скільки часу я нудитимусь у цьому старезному ліжку?

— Тиждень, не менше, — відповів я.

— Стонадцять чортів! — захвилювався він. — Аж тиждень! Я не можу лежати так довго. Вони встигнуть надіслати мені чорну мітку. Ця погань вже пронюхала, де я. Не спромоглися зберегти своє, тепер ганяються за чужим. Чи гідне це моряків, хочу знати? Та я бувалий в бувальцях, мене не одуриш. Ніколи не витрачав гроші марно і не маю бажання витрачати. Я зумію обдурити цих поганців і не боюсь їх. Упораюсь із ними, кажу тобі, любий друже.

Із цими словами він насилу сів на ліжку й вхопився за моє плече з такою силою, що я мало не скрикнув. Важко, як мертвий вантаж, опустив він ноги на підлогу. Його погрози мало відповідали тому слабкому голосу, яким вимовлялися. Йому ледве вистачило сил звестися на ноги, і він знову сів на край ліжка, важко дихаючи.

— Ваш лікар доведе мене до скону, — прошепотів він. — У вухах дзвенить. Поклади мене знову.

Та я не встиг йому допомогти, і він упав горічерева. Деякий час він лежав мовчки, потім спитав:

— Джиме, ти бачив сьогодні того моряка?

— Чорного Пса? — спитав я.

— Так, Чорного Пса, — відповів він. — Він погана людина, але той, хто послав його сюди, ще гірший. Тепер слухай. Якщо мені не поталанить вибратися звідси, то пам'ятай, що їм потрібна моя скриня. Тоді сідай на коня — ти ж можеш це зробити — і мчи щодуху... Мені вже байдуже! Біжи до цього телепня, лікаря, і скажи йому, щоб він збирав якомога більше людей, посадовців і ще там кого, і перехоплював тут, у готелі, усю ватагу старого Флінта, усіх до одного,

скільки ще лишилося. Я був першим штурманом у старого Флінта. І тільки я знаю місце. Він сам сказав мені про це у Саванні на смертному одрі, як тепер ось я. Але ти нічого не роби, Джиме, поки вони не надішлють мені чорної мітки або поки ти не побачиш знову Чорного Пса чи моряка з однією ногою, — цього останнього особливо.

— Та що це за чорна мітка, капітане? — спитав я.

— Це щось на кшталт виклику, дорогенький. Я розповім тобі, коли вони надішлють. Ти тільки дивись у два ока, Джиме, і клянуся, що я поділю все з тобою порівну.

Він марив, і голос його все слабшав. Я дав йому ліки, і він випив їх покійно, наче дитя, зі словами:

— Якщо якомусь морякові й потрібні зараз ліки, так це мені.

Невдовзі він поринув у важке забуття, і я пішов геть. Не знаю, як би я вчинив, якби все йшло так, як повинно йти. Напевно, я розповів би про все лікареві, бо страх як боявся, що капітан згодом пожалкує про власну щирість і спробує мене здихатись. Обставини склалися інакше — ввечері раптом помер мій батько, і я забув про все. Я настільки поринув у прірву власного горя, відвідин сусідів, похорону та хатніх клопотів, що не мав часу не те що думати про капітана, а навіть згадувати про нього.

Наступного ранку капітан зійшов униз і пообідав як зазвичай. Їв він мало, але багато пив. Я думаю, він випив рому навіть більше, ніж пив завжди, бо сам хазяйнував біля стійки, та ще й сердито сопів, тож ніхто не наслідився йому завадити. У ніч перед по-

хороном він був п'яний, як і завжди. Огідно було чути його жахливі співи в будинку, де лежав небіжчик. Та, попри слабкість капітана, ми все ж побоювалися його, і знали, що лікаря викликали до хворого за кілька миль, тому після смерті батька він жодного разу не проїздив поблизу нашого будинку. Я вже казав, що капітан був слабким, навіть більше: сили до нього, здавалося, не поверталися, а щомиті полишали. Він важко йшов сходами на гору, похитуючись підходив до стійки, іноді вистромляв носа у двері — подихати морським повітрям, при цьому він так хапався за стіну й важко дихав, наче видирався на високу гору. Він більше не розмовляв зі мною і, певно, забув про свою нещодавню відвертість.

За вдачею він став ще більше дратівливим і багато гарячкував, попри свою слабкість. У нього з'явилася гидка звичка, коли він впивався: з піхов витягати кортик і класти перед собою на стіл. Утім, на відвідувачів він не звертав уваги і здавався неуважним та зануреним у власні думки. Якось навіть, на наш превеликий подив, він почав насвистувати якусь сільську пісеньку про кохання, яку пам'ятав, мабуть, з молодих літ, коли ще не став моряком.

Другого дня після батькового похорону, близько третьої години пополудні, я вийшов надвір і зупинився на порозі, заглиблений у похмурі думки. День теж видався похмурим, холодним і туманним.

Раптом я помітив людину, що повільно йшла дорогою. Вочевидь, це був сліпий, бо він стукав перед собою ціпком і над очима в нього висів зелений да-

шок. Закутаний у старий дірявий матроський плащ із каптуром, він здавався зігнутиим від старості чи хвороби. Ніколи за все життя я не бачив більш відразливого та негарного обличчя. Зупинившись перед готелем, він голосно і протяжно, наче звертався в пустку, промовив:

— Чи не підкаже яка-небудь добра людина бідному сліпому, що втратив зір, відважно захищаючи нашу вітчизну — Англію, де і в якій місцині я зараз перебуваю?

— Біля готелю «Адмірал Бенбов», у бухті Чорного Пагорба, чоловіче добрий, — відповів я.

— Я чую чийсь молодий голос, — проказав сліпий. — Чи не подасте ви, мій добрий молодий друже, руку, щоб провести мене в будинок?

Я простяг йому руку, і ця жахлива істота з невидючими очима та співучим голосом вчепилася в неї, наче обценьками. Я так злякався, що хотів було вирвати руку, але сліпий одразу ж смикнув мене до себе.

— А тепер, хлопче, — сказав він, — проведи мене до капітана.

— Сер, — заперечив я, — не можу, слово честі, не можу.

— Ого! — засміявся він. — От воно як. Веди мене хутко, або я зламаю тобі руку! — І він так міцно стиснув мою руку, що я заволав від болю.

— Сер, — заговорив я знову, — адже я не за себе боюсь, а за вас. Капітан тепер дуже змінився. Він навіть за стіл сідає, вийнявши кортик із піхов. Інший джентльмен...

Пояснення морських термінів

Бак — верхня частина палуби від передньої щогли (фок-щогли) до носа.

Бакборд — лівий бік судна.

Бакштаги — товсті мотузки, що підтримують рангоути (щогли, реї тощо).

Бізань-щогла — задня щогла на судні.

Брас — снасті для пересування реї у горизонтальному напрямку.

Бульварк — дерев'яна надбудова на кормі.

Бушприт — похила вперед щогла на носі судна.

Ванти — товсті прядив'яні або дротові троси на судах, що втримують щоглу з боків; мають мотузкові щаблі (вибленки).

Ватерлінія — риса на корпусі судна, по якій воно сидить при повному навантаженні.

Вимбовка — важіль для обертання коловорота, що слугує для піднімання кітви.

Галс — напрямок руху судна відносно до вітру; правий галс — вітер праворуч, лівий — ліворуч.

Ганшпуг — важіль для піднімання й переміщення вантажів.

Гафель — похиле дерево, що спирається одним кінцем у щоглу, яку охоплює «вусами» (роздвоєнням на кінці); до нього прикріплюються деякі вітрила.

Гик — горизонтальне рангоутне дерево, що слугує на трищоглових судах для розтягування нижньої шкаторини бізані, а на двощоглових — грота.

Грот-щогла — середня найвища щогла на вітрильних судах.

Кільсон — на судах без подвійного дна — поздовжня балка на килі, що забезпечує загальну міцність судна.

Клівер — трикутне вітрило перед фок-щоглою.

Нірал — снасть для прибирання вітрил.

Обстенити вітрила — вийти з вітру, щоб судно зупинилося.

Рангоут — сукупність надпалубних частин суднового опорядження, що слугують для розміщення суднових вогнів, постів спостереження й зв'язку. На вітрильних судах призначена для постановки, повороту, прибирання судів.

Румпель — ричаг для повороту стерна.

Салінг — дерев'яна або сталева рама з поздовжніх і поперечних брусів для з'єднання частин вертикального рангоута вітрильника.

Такелаж — загальна назва усіх снастей на судні.

Утлегар — додаткове рангоутне дерево, що є продовженням бушприта вперед і вгору.

Фал — снасть для піднімання й спускання вітрил, прапорів і сигнальних знаків.

Фок — найнижче вітрило на передній щоглі судна із прямими вітрилами або трикутне вітрило на судні з однією щоглою.

Шканці — найвищий поміст у кормовій частині судна, почесне місце на кораблі.

Шкафут — частина верхньої палуби вздовж борта між середніми мачтами.

Шкот — снасть, якою натягується нижній кут вітрила.

Шпиль — коловорот, на який намотується кіттовий канат.

Шпігат — отвір у борті судна для видалення води з палуби.

Штаг — снасть такелажу, що по діаметру підтримує щоглу та інше рангоутне дерево спереду.

Ют — кормова надбудова судна або кормова частина верхньої палуби.

Зміст

<i>Ігри, в які грав Стівенсон</i>	5
<i>Частина перша</i>	
Старий пірат	9
<i>Частина друга</i>	
Кухар на судні	55
<i>Частина третя</i>	
Мої пригоди на суходолі	97
<i>Частина четверта</i>	
У блокгаузі	117
<i>Частина п'ята</i>	
Мої пригоди на морі	153
<i>Частина шоста</i>	
Капітан Сильвер	187
 <i>Пояснення морських термінів</i>	 235

Літературно-художнє видання

Серія «Бібліотека пригод»

СТІВЕНСОН Роберт Льюїс
Острів Скарбів

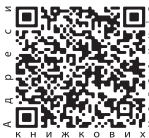
Для дітей середнього шкільного віку

Керівник проекту *М. Г. Шакура*
Відповідальний за випуск *Н. Ю. Олянішина*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*

Підписано до друку 31.10.2017. Формат 84x108/32. Друк офсетний.
Гарнітура «SchoolBook». Ум. друк. арк. 12,6. + кольор. вкл.
Наклад 8000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»
61052, м. Харків, вул. Різдяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

КНИЖКОВИХ

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

- на сайті Клубу: www.bookclub.ua
- у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@ksd.ua

***Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів***
e-mail: editor@ksd.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@ksd.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@ksd.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@ksd.ua

Стівенсон Р. Л.

С80 Острів Скарбів / Роберт Льюїс Стівенсон ; худож. М. Курдюмов. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. — 240 с. : іл. — (Серія «Бібліотека пригод»), ISBN 978-617-12-4214-2).

ISBN 978-617-12-4206-7

Пошуки скарбів, боротьба з піратами, таємниці безлюдного острова, підступність, змови, справжня дружба — усе це у знаменитому романі Р. Л. Стівенсона. Захопливі пригоди юного Джима Гокінса та його вірних друзів не залишать байдужими нікого з читачів.

УДК 82/89